

Tartalmi kivonat (absztrakt)

Kétvonalas szemescirok hibridkombinációk előállítására szolgáló vonalak vizsgálata, értékelési rendszer kidolgozása

Dr. Murányi Eszter

Szak, képzési szint és munkarend megnevezése: Növénygenetika és növény-növény-nemesítés szakirányú továbbképzés, levelező tagozat

Intézet/tanszék megnevezése: MATE Karcagi Kutatóintézet

Belső témavezető: Dr. Zsigrai György, tudományos munkatárs, MATE Karcagi Kutatóintézet

A vizsgálat helyszíne a MATE Karcagi Kutatóintézet volt, ahol lehetőségünk volt 152 darab fertilitást visszaállító (restorer) vonal tenyészkertben való fenntartása során a tenézszi időszakban megfigyeléseket végezni. A vonalanként a rendelkezésre álló parcellák három-három sorában a lehető legjobb növény egyedeket kiválasztottuk és izoláltuk. A tenézszi időszak végén az izolált vonalakat begyűjtöttük és a bugák legfontosabb jellemzőit meghatároztuk. A rendelkezésre álló adatok alapján intervallum kategóriákat alakítottunk ki, mely alapján minden éréscsoportból kiválasztottuk a jövőbeli keresztezési alapanyagot. A legtöbb kiválasztott restorer vonal a nagyon korai és korai vonalak közül került ki, mert ezeknek a vonalnak a beérése a hazai időjárási viszonyaink között biztosabb. A laza és a kissé tömött bugájú vonalak egyenletesebben érnek be, viszont bokrosodásra és oldalhajlás képzésre hajlamosabbak, amely az állomány érésének elhúzóódásához vezethet. A betakarítás időpontjára a szemek nem egyöntetűen érnek be. A közép és kései éréscsoport tagjai közül is választottunk ki keresztezési párokat, mert az érés elhúzóódása ellenére, jelentős potenciál rejlik bennük. A kitolódó érés miatt a betakarításkor az időjárási körülményektől függően, viszonylag nagy szemnedvesség tartalom okozhat problémát, mivel a termés szárítása lehet szükséges. A jelenlegi feltételek a kutatóintézetben a konvencionális nemesítési módszerek alkalmazására nyújtanak lehetőséget. A vonalak értékelése, illetve a keresztezési párok meghatározása során számos jellemzőt kell figyelembe venni, összetetten értékelni a morfológiai, valamint buga- és termés jellemzőket. E feladat teljesítésének elősegítése érdekében egy értékelési rendszer dolgoztunk ki az egyes vonalak morfológiai, illetve produktívási jellemzőinek intervallum kategóriákba történő besorolásával. E kategóriák ismerete – megítélésünk szerint – értékes információkat szolgáltat a legígéretesebb keresztezési partnereknek az összes rendelkezésre álló restorer vonalból történő kiválasztására. Az általunk kiválasztott restorer vonalak lehetőséget nyújtanak a rendelkezésre álló anyavonalakkal való keresztezésre, a keresztezés eredményeként létrejövő kétvonalas szemescirok hibridkombinációk vizsgálatára és összehasonlítására, különböző évjáratban történő értékelésére.